

La complexitat del conservadorisme rural

TERRADAS i SABORIT, Ignasi. *El Cavaller de Vidrà. De l'ordre i el desordre conservadors a la muntanya catalana*. Biblioteca Abat Oliba 54. Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1987. 400 pp.

L'obra, pulcrament editada amb la col·laboració del Centre d'Història Contemporània de Catalunya, estudia la vida quotidiana, la ideologia, la cultura i les vicissituds històriques dels amos del mas Cavaller, en realitat els amos de l'antic i important mas de la Vila de Buscarons, del mateix terme de Vidrà, els quals amb la construcció del nou mas deixaven la seva apartada residència per a instal·lar-se en un altre mas de la seva propietat, situat a tocar la població de Vidrà.

L'autor, Ignasi Terradas, professor d'història contemporània de la Universitat de Barcelona, és una persona especialitzada ja en l'estudi de vida i ideologia de la societat rural i industrial de l'època moderna. La sòlida formació de

l'autor i la seva gran coneixença de l'època fan que aquesta obra no sigui un simple llibre paradigmàtic i de consulta per conèixer una època i un aspecte importantíssim de la mentalitat rural de l'època, com ja ho suggereix el seu subtítol, *De l'ordre i el desordre conservadors a la muntanya catalana*.

L'estudi s'estructura en tres grans apartats: com es configura un patrimoni rural, la complexitat del conservadorisme i la repercussió local dels esdeveniments polítics. En la primera part s'estudia el marc geogràfic i familiar, amb la presentació esquemàtica de les complicades genealogies i enllaços familiars i la descripció dels masos Vila i Cavaller, que constitueixen la línia troncal del mas; el mas Vila és documentat des del 960 i el Cavaller ho és el 1282. Un seguit d'aliances matrimonials revela la condició social dels seus propietaris.

És molt interessant l'apartat on estudia el mas i la seva vida quotidiana a través de la documentació familiar, en

especial dels inventaris i de la correspondència familiar, sobretot amb els Vayreda d'Olot emparentats amb els Vila-Gali.

La part més densa, original i reeixida de l'obra és la que dedica a esbrinar la ideologia dels amos del Cavaller i les fonts on la podien nodrir. En ella hi troba influències del neojansenisme i de la il·lustració fins a derivar en un curiós tradicionalisme, coincident en bona part però també obertament oposat al liberalisme estatal. Ressalta en especial la influència que exercí la Universitat de Cervera, en la qual varen estudiar cinc membres de la família Vila i Galí entre els anys 1820 i 1830.

És particularment interessant i un bon model de metodologia l'anàlisi que fa de la Biblioteca del mas Cavaller, que guarda encara de l'època que comprèn l'estudi uns 625 volums, que vénen a suposar d'un 70 a 80% del total dels llibres que aleshores devia tenir. Divideix aquests llibres en tres grans seccions (dret, religió i cultura vària) i hi ha trobat

Bibliografia recent

ALCOBERO, Agustí: "Entre segadors i vigatans: l'ocupació francesa de 1694-1698", dins *L'Avenç*, 109 (novembre de 1987), ps. 40-46.

ALEMANY, Josep: "Restauració del Pont Nou de Camprodon". La reciprocitat en la funcionalitat i l'estètica", dins *Espais*, 7 (setembre-octubre de 1987), ps. 10-13.

ARAGÓ, Narcís Jordi: "El nou estil editorial de la Diputació de Girona", dins *Serra d'Or*, 336 (octubre 1987), ps. 35-37.

BADIA, Joan; BOFARULL, Benjamí; CARRERAS, Enric; PIÑERO, Miquel-Dídac: "El Coll d'Espils o de Banyuls en un conveni de l'any 1085", dins *Societat d'Onomàstica. Butlletí interior*, XXV (setembre 1986), ps. 42-43.
Caldes de Malavella. Manantial de Catalunya. Girona, Ajuntament de Caldes de Malavella, 1987, 111 ps.

CARRERAS i PERA, Joan: *Raíces de Catalunya*. Girona, Delegació Pastoral del Turisme del Bisbat de Girona, 1987, 49 ps.

CERVERA i BERTA, Josep M.: *El calze i la lira*. Antologia de poetes sacerdots gironins (1847-1986). Girona, Seminari Diocesà, 1987, 187 ps.

CORTÉS LÓPEZ, Joan: *Catàleg de la postal antiga de Girona (1896-1960)*. Girona, Palahí A.G., 1987, 107 ps.

E.M.R.: "Topònims i arqueologia. Un gran itinerari romà ignorat?", dins *Societat d'Onomàstica. Butlletí interior*, XXV (setembre 1986), ps. 8-12.

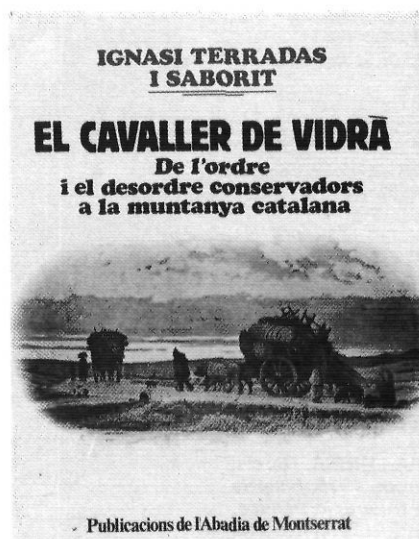
Els arbres de Girona. Girona, Ajuntament, 1987, s.p.

Estudis sobre temes del Baix Empordà, 6. Sant Feliu de Guíxols, Institut d'Estudis del Baix Empordà, 1987, 213 ps.

Fita. Escultura 1939-1987. Girona, Ajuntament, 1987, 127 ps. (Col·lecció Catàlegs d'Exposicions, 11).

FORTIÀ, Ramon; FRANCH, Joaquim: *Els aiguamolls del Baix Empordà*. Girona, Diputació, 1987, 59+75 ps. (Col·lecció Estanislau Vayreda i Vila, 1).

Fotografia Moderna. Amadeo Mauri. Girona, Ajuntament i Diputació, 1987, 141 ps.

423 punts de lectura, amb senyals o anotacions, que han permès a l'autor de conèixer què llegien o què els interessava de dits llibres, i així constatar les influències filojansenistes o galicanistes i les idees filosòfiques i religioses que fonamentaven o alimentaven el conservadorisme, la religiositat i el sentit de propietat de la família.

La darrera part de l'obra, la que estudia els fets bèl·lics ocorreguts al país i més en concret a Vidrà entre la Guerra del Francès i la darrera carlinada, defuig també el pur localisme per esdevenir un estudi aprofundit on l'anècdota confirma o s'insereix en la visió global de l'època.

Vidrà fou en aquells temps un escenari viu de lluites d'ocupacions d'un i altre bàndol i la masia del Cavaller, la més important i propera al nucli del poble, fou objecte de visites i d'estades

de caps carlins i liberals i els seus amos havien d'allotjar i pagar contribucions a uns i altres. Una característica dels tres hereus que ocupen aquesta llarga època de lluites és que mai no busquen cap protagonisme i semblen més aviat víctimes que no pas protagonistes dels fets. L'autor constata un evident canvi de mentalitat, sobretot en Joan Vila i Galí, que de constitucionalista passa a reialista i que cada vegada esdevé més conservador o reaccionari a l'inici del carlisme, però que aviat, cansat o decebut pel caràcter sanguinari de la primera guerra carlista, acaba exiliant-se a Ceret, on morí el 1837.

El seu fill Francesc, que va tornar a viure a Vidrà el 1838, cansat de la guerra i de l'autèntic bandolerisme que la va seguir i que colpí més d'una vegada el seu mas —com el 1841, en què fou espoliat de la seva plata— va passar a

viure a Vic fins al 1851, en què retornà a Vidrà acabada la guerra dels matiners. El tercer hereu, Joaquim, actuà semblantment —tot i haver contribuït amb fortes sumes de diners a la tercera guerra carlista— i defugí també tot protagonisme. La definitiva pacificació del país, el novembre de 1875, la rebé com una benedicció.

Un breu però substancial judici sobre la ideologia carlista enfront de la utopia fracassada del liberalisme clou aquesta tercera part del llibre.

L'obra acaba amb un apartat o mena d'afegit sobre l'obra de Marià Vayreda, com a teòric i representant del pairalisme, que serveix a l'autor per demostrar la transformació o evolució del conservadorisme militant vers el pairalisme bàsicament paternalista i vers un catalanisme d'escassa projecció o dinamisme.

Encara voldríem deixar clar que no es tracta d'una història de masia del tall tradicional o d'exaltació del pairalisme, sinó d'una obra crítica, densa i massissa on l'estudi de les ideologies i dels fenòmens socio-econòmics tenen un aspecte molt rellevant.

La realitat concreta del mas Cavaller de Vidrà difícilment es donarà amb les mateixes característiques en altres famílies, però l'estudi i l'evolució dels conservadorisme rural i sobretot la metodologia i pautes seguides per l'autor converteixen l'obra en un model on poden aprendre tots els estudiosos d'aquesta època de la història i en especial els que vulguin endinsar-se en l'estudi d'altres masies i llinatges. L'obra restarà sempre, però, com un homenatge a un gran mas i a un important llinatge català amb pes encara en la vida del país.

ANTONI PLADEVALL I FONT

GAZIEL: *Castella endins*. Barcelona, Club de butxaca, 1987, 250 ps.

LEDESMA RUBIO, Fernando: *La Cerdanya, maragda màgica del Pirineu*. Barcelona, 1987, 160 ps.

Les seus de la Diputació de Girona. Girona, Diputació, 1987, 48 ps.

LÓPEZ, Albert; ZUCCHITELLO, Mario; FIERRO, Xavier: "Resultats de la primera campanya d'excavacions a la vil·la romana del mas Carbotí (Tossa, la Selva)", dins *Informació Arqueològica*, 44 (gener-juny 1985) [1987], ps. 38-43.

L'organització comarcal de Catalunya. La consulta municipal. Barcelona, Generalitat de Catalunya, 1987, 111 ps. + 1 mapa.

MARQUÈS, Josep M^a: *Impresos gironins de la Biblioteca del Seminari Diocesà (1502-1936)*. Girona, Diputació, Seminari i Caixa d'Estalvis Provincial, 1987, 225 ps. (Col·lecció Francesc Monsalvatge, 2).

MARTÍN, M. Aurora: "El poblamiento ibérico en el Empordà", dins *Iberos*. Actas de las I Jornadas sobre el mundo ibérico. Jaén, 1985. Ayuntamiento de Jaén, Junta de Andalucía, 1987, ps. 19-33.

Memòria de Centres Universitaris de Girona. Curs 1986-87. Girona, Escola Universitària Politècnica, 1987, 84 ps.

MUSQUERA i SAIS, Ernest: *El Port de la Selva vist pels escolars*. Girona, Grafis Sant, 1987, 216 ps.

PLA, Josep: *De l'any nou a l'estiu*. Barcelona, Destino, 1987, 256 ps.

Revista de Girona (Literatura-Ciencias-Artes). Tomo XVII. Órgano de la Asociación Literaria. 1893. 376 ps. Girona, 1987. Reedició facsímil.

RIGAU, Anton M^a; GIMFERRER, Jordi: *El pintor Pigem i la seva època a la comarca de Banyoles (1862-1946)*. Figueres, Carles Vallès editor, 1987.

SUBIELA ROSÉS, B.: "Completant els noms de cases de Llívia", dins *Societat d'Onomàstica. Butlletí interior*, XXV (setembre de 1986), ps. 30-35.

Tercera mostra d'art. Girona. Figueres, Diputació de Girona, Generalitat de Catalunya, 1987, s.p.

XIFRA i RIERA, Narcís: *Girona 1916*. Història d'una frustració política. Girona, Institut d'Estudis Gironins, 1987, 224 ps.

BIBLIOGRAFIA GIRONINA

XIFRA I RIERA, Narcís:
*Girona 1916, història
d'una frustració política*,
Col·lecció de
monografies de l'Institut
d'Estudis Gironins, 14,
Institut d'Estudis
Gironins, Ajuntament i
Diputació de Girona.
1987. 224 pp.

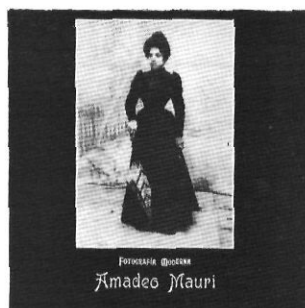
Amb un català d'una gran fluïdesa i riquesa d'expressió, el llibre mostra les gràcies i les nafres de la Girona de l'any 1916, des de les intrigues polítiques —narrades amb un detallisme i vivesa esplèndids— passant per un seguit de descripcions de la vida cultural de la ciutat, i amb nombrosos paràgrafs d'un atractiu i humor indubtables.

FORTIÀ, Ramon i
FRANCH, Joaquim:
*Els Aiguamolls del Baix
Empordà*.
Col·lecció Estanislau
Vayreda i Vila, Espais
de les comarques
gironines, 1.
(2 carpetes) Diputació
de Girona-Caixa de
Barcelona. 1987.

La col·lecció —que porta el nom de l'il·lustre botànic olotí Estanislau Vayreda— que s'enceta amb aquesta edició s'orienta a posar a l'abast dels escolars l'exploració dels indrets d'interès natural més significatius de les comarques gironines.

L'obra supera els esquemes tradicionals de coneixement del medi en benefici de la interpretació ambiental com a concepte global. Es presenta en dues carpetes. La primera conté la presentació, les indicacions al mestre i els projectes de recerca. L'altra custodia el muntatge àudio-visual, consistent en 70 diapositives a tot color.

FOTOGRAFIA MODERNA.
Amadeu Mauri.
Col·lecció Girona en
imatges, 6. Ajuntament
i Diputació de Girona,
1987. 141 pp.

Album dedicat a divulgar l'obra fotogràfica del palamosí Amadeu Mauri. Inclou imatges de Sant Feliu de Guíxols, Girona i la comarca d'Olot. Els vells documents que conformen l'obra descobreixen els antecedents urbans i rurals dels paisatges d'aquests indrets, avui del tot transformats.

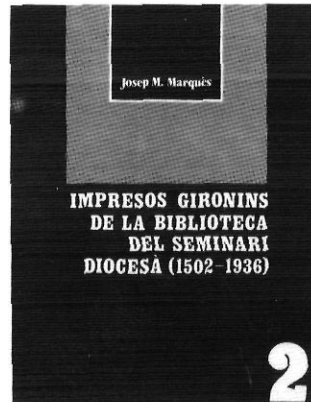
CORTÉS I LÓPEZ,
Joan:
*Catàleg de la postal
antiga de Girona
(1896-1960)*. Palahí Arts
Gràfiques, S.C., Girona,
1987. 103 pp.

Recopilació de les diferents col·leccions de targetes postals que han estat posades en circulació des del final del segle passat fins als anys seixanta de l'actual. Més de noranta il·lustracions hi reproduïen postals catalogades i enriqueixen la publicació, que és la tercera d'aquestes característiques editada a l'Estat espanyol, després de les dedicades a Tarragona i a Sevilla.

CERVERA I BERTA,
Josep Ma.:
El calze i la lira,
*Antologia de poemes
sacerdots gironins
(1847-1986)*. Seminari
Diocesà de Girona,
1987. 187 pp.

El llibre aplega 14 biografies dels poetes clergues més representatius del bisbat, incloent-hi una breu selecció de llur obra. Tanmateix, l'apèndix dona a conèixer més fragmentàriament 14 sacerdots més que també conreen amb menys intensitat la poesia. L'obra esdevé una contribució al coneixement del paper dels homes de l'església diocesana en el món de les lletres gironines.

MARQUÈS I
PLANAGUMÀ,
Josep Ma.:
*Impresos gironins de la
biblioteca del Seminari
Diocesà (1502-1936)*,
Col·lecció Francesc
Montsalvatje, 2,
Diputació-Seminari
Diocesà de Girona.
1987. 225 pp.

Descripció bibliogràfica de prop de 1800 llibres, fulletons, publicacions periòdiques i fulls solts conservats a la biblioteca del Seminari de Girona. S'hi inclouen tant els impresos a les poblacions de l'àmbit diocesà com els d'autors nascuts a les nostres comarques, com també els que fan referència a temes gironins. Abundants índexs d'autors i obres anònimes, de matèries i d'impressors en faciliten la consulta.